

Universitätsbibliothek Paderborn

Cornelii Iansenii Episcopi Iprensis Avgvstinvs

In Qvo Genuina sententia S. Avgvstini de humanæ naturæ stantis, lapsæ,
puræ statu & viribus eruitur & explicatur

Jansenius, Cornelius

Lovanii, 1640

3. Primum argumentum contra statum puræ naturæ ex ordine creaturæ rationalis ad Deum ut principium & finem, sine cuius omore condi non potest.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13673

CAPVT TERTIVM.

Primum argumentum contra statum puræ naturæ ex ordine creaturæ rationalis ad Deum ut principium & finem, sine cuius amore condi non potest.

Handwritten marginal note:
L. 1. p. 1. 1.

P R I M Û igitur certum esse arbitror, & verò etiam apud Scholasticos inconfesso, non posse produci à Deo connaturali modo creaturam rationalem, quin propter finem suum ultimum connaturalem producat; ita videlicet ut ei vero sinceroque amore suâ voluntate conjungatur, vel certe, ut à controversijs abstrahamus, ut talibus subsidijs instructa sit, ut in eum nutum suæ voluntatis convertere vel ab eo avertere possit. Hòc enim postulat & ratio divinæ providentiæ quæ cum perfectò operetur modo, cuncta ordinat in aliquem, ultra quem non licet progredi finem, & ipse ordo rerum connaturalis, quæ sicut ab aliquo primo principio egredi debent, ita ad aliquid velut ultimum terminari. Hic autem connaturalis creaturæ rationalis & ultimus finis, nec est nec esse potest aliud, quam unus & verus Deus, ut vero amore diligendus. Cuius rei ratio quantum ad amorem voluntatis attinet, ut de beatitudine hic superseadam, non est alia nisi quia creatura rationalis non potest produci cum distorta perversa malaque voluntate, nec voluntas ejus recta & iusta & bona esse potest, nisi Deum suum ultimum suum hoc est ipsam rectitudinẽ seu normam omnis rectitudinis ac bonitatis diligat: à quo centro suo si aberrat & aliud velut ultimum diligat necesse est, sicut perversam, distortam ac malam, ita etiam inquietam fieri, velut quæ quietem extra naturale centrum appetiverit, juxta illud Augustini: *Resisti vos ad te, & inquietum est cor nostrum donec requiescat in te.* Hæc enim inquietudo non ex ulla superaddita Dei ordinatione, sed ex ipsa naturæ rationalis conditione seu creatione nascitur; quæ sicut non potuit eadem manens propter seipsam, vel propter Angelos creari, sed propter Deum, ita nec potest in ullius rei creatæ amore conquiscescere; non magis ac lapis extra centrum suum. Sæpè enim ulterius argetur pondere suo tanquam cui deest id, quod ejus naturæ quietandæ præstiturum est. Sicut autem creaturæ rationalis sine centri illius connaturalis dilectione quieta esse non potest, ita neque recta, neque iusta neque bona. Est enim rationalis anima, seu generaliter rationalis creatura naturaliter inter Deum & inferiora constituta, in qua mediocritate nisi affectu seu dilectione manserit, sed dum à Deo, vel ad seipsam, vel ad inferiora declinaverit necessario naturalis ordo pervertitur, ipsaque creaturæ rationalis reditendo distorta, & hoc ipso sit ipsa perversa distorta & mala. Vnde Augustinus: *Omnia natura in orbe suo*

gradibus suis pilebra sunt, sed de superioribus in quibus rationalis animus ordinatus est, ad inferiora non est declinandum. Nec quisquam hoc facere cogitur, & ideo si fecerit sine iusta defensione puniatur. Non enim hoc committit invidus. Et in libro sexto de Musica: Nos ipsos inter illa quæ infra nos sunt, & illa quæ supra nos sunt, ita Deo & Domino nostro optulante ordinemus, ut inferioribus non offendamus, solis autem superioribus delectemur. Hoc est, ut nihil dilectionis ex inferioribus ea diligendo venemur, sed tantummodo ut non offendant nos; delectatio enim velut pondus animam in locum suum naturalem ponit aut deiecit. Vnde adjicit: Delectatio quippe seu amor, quasi pondus anime. Delectatio ergo ordinat animam. Hic autem locus naturalis creaturæ rationalis est supra corpora infra Deum; in quo ordine si dilectione permanet necessario bona & recta est, si recedit, mala. Sane, inquit ad Celestium, quoniam te novi, accipe hoc quoddam grave & breve. Est natura per locos & tempora mutabilis, ut corpus, & est natura per locos nullo modo, sed tantum per tempora etiam ipsa mutabilis ut anima (sub qua omnem creaturam rationalem subinde solet comprehendere) & est natura quæ nec per locos nec per tempora mutari potest, hoc Deus est. Quod hic insinuavi quo quo modo mutabile creatura dicitur: quod immutabile creator. Vides profecto ipse ista distributione naturarum quod summus sit, quid infimus, & tamen sit, quid medium, infimus, & minus summo.

Iam videamus quid ex isto naturali ordine creaturæ rationalis conficere velit: summum illud est ipsa beatitudo, id est, Deus ipsa beatitudo. Infimum quod nec beatum esse potest nec miserum, scilicet creatura corpora irrationalis. Quod vero medium, id est anima vivæ inclinatione, id est dilectione ad infimum, miserè: conversione ad summum beatè vivit. Nimirum quia inclinatione ad infimum, seu dilectione infimi malè perversèque vivit, conversione ad summum rectè ac beatè, hæc enim ratio est cur miserè & beatè. Vnde causam istius miseræ atque beatitudinis fugiendam admonens: *Qui, inquit, Christo credit non diligit infimum non superbit in medio, scilicet seipsum diligendo, atque ut summo inherere sit idoneus; & hoc est totum quod agere iubemur, moriemur, accendimur. Hoc est, in eo nota iustitia & bonitas & rectitudo creaturæ rationalis comprehenditur. Cujusmodi doctrinam & alij locis tradit, eo videlicet scopo ut intelligamus naturaliter animæ rationali in illa mediocritate permanendum esse ut quemadmodum naturaliter mente rationali bellatandi, creaturæ creatæ intercedit natura hominis, quæ vult solum Deum esse maius: ita quoque*

Lib. 1. Cap. 1. 1.

Lib. 1. de Serp. 10. 1.

quoque affectu dilectionis seruet medicem illam ut nullis, ne sibi quidem sed soli Deo sese subijciat. Nam hoc ipso quo aliter facit egreditur ordinem suum & non potest non esse peruersa, distorta maleque voluntatis. Nam hoc ipso quo relicto superiori bono ad quod conuertere naturaliter debet, seipsum respicit, superbus efficitur, hoc ipso quo se inferiora, carnalis. Audi Augustinum identidem hæc inculcantem. Nam de animo seipsum amante ita loquitur: *Cum seipso quasi suo bono animus gaudet, superbus est. Quam rationem superbiae in eo sapè ponit quod anima non potestatem incommutabilis veritatis sed sua sibi dominantis potestate delectetur: ita videlicet explicans quid sit animum suo quasi bono gaudere. De anima verò ad inferiora, hoc est, corporea conuertente amorem suum: Vita que fructu corporis delectata negligit Deum inclinatur ad nihilum & ista est nequitia, qua de re alibi diximus. Virumque verò rationalis amoris flexum siue ad seipsum siue ad inferiora cõplectens, præclare dicit: Anima ad ea que amant properecuntur ut perveniendo requiescant. Et multa quidem per corpus delectant, sed non est in eis eterna requies, nec saltem diuturna, & propterea magis sordidant animam & aggravant potius, ut sincerum eius pondus quo in superna fertur impediant. Cum ergo anima in seipsa delectatur nondum se incommutabili delectatur. Et ideo adhuc superba est, quia se pro summo habet cum superior sit Deus. Nec in tali peccato impunita relinquitur, quia Deus superbia respicit, humilibus autem dat gratiam: cum autem Deo delectatur, ibi veram, certam invenit requiem quam in alijs que rebat nec inveniebat. In quibus verbis, corpore, seipso, ac Deo delectari, non est aliud quam in corpus, in seipsum, in Deum per se expetitur amoris impetu ferri. In eo quippe quod per se expetitur, animi delectatio conquiescit.*

Ex qua doctrina Augustini frequentissima & securissima nascitur quod peccati cuiuscunque formalem, rationem in eo collocare solet Augustinus quod animus amorem suum ad supernis, quibus ordine naturali subditur, ad seipsum vel ad inferiora convertit: Ea qua dicitur à veritate atque sapientia (id est Deo) separatio perversa voluntas, qua inferiora diliguntur. Et alibi adversus pestem Manichæam: Propterea nihil sunt que facta sunt, cum superiora ad inferiora declinat ubi est omne peccatum & omne quod dicitur malum. Et rursum: Est quoddam hominum quod si diligit anima rationalis peccat, quia infra illum ordinatum est. Quare ipsum peccatum malum, non ea substantia, qua peccando diligitur. Eritem alibi: Voluntas aversa ab incommutabili & communi bono & conversa ad proprium bonum aut ad exterius aut ad inferius peccat. Nimirum quia ut alibi dicit: Quisquis quod seipso est deterrus sequitur, sit & ipse deterior, quæ tanè peccati ratio in ipsa æterna & incommutabili lege fundata est, illa quippe jubet, ut omnia sint ordinatissima: illa est quæ ordinem naturalem conservari iubet, perturbationes veras. Ordo autem naturalis hoc hæ-

bet, ut sicut animus rationalis summo Deo velut principio & fini suo naturæ lege subiectus est ceterisque præpositis creaturis; ita illi soli casto amore inhæreat & subdatur, eique soli inhærendo ceteris omnibus supervolites, non eis inhæreat diligendo, sed Deum diligens per ea transeat utendo. Eadem quippe eterna lex iubet avertete amorem a temporalibus & eum mundanum convertete ad eterna. Qua de re alibi fufius & plenius à nobis disertum est.

Ex his itaque perspicuum & certum est ex ipsa naturæ rationalis institutione proficisci, & in ejus essentia fundatum esse, ut amorem suum soli Deo summo principio & ultimo fini suo debeat, nec eum possit ullâ ratione, ullâ dispensatione, ullâ naturæ suæ vel elevatione vel depressione ad seipsam vel ad inferiora convertere. Hoc enim ipsa æterna & immutabili Dei lege dictante & damnanter peccatum est, & ex illa radice omnis peccati ratio, quæ vel in hominibus vel in Angelis invenitur aut inveniri potest, proficiscitur: ut sanè non alia hujusce præcepti naturalis ratio sit, quam illius quo jubetur indispensabiliter adorare & colere unum Deum. Nec mirum cum adorationis & amoris prohibitio ex eadem radice nascantur. Vtriusque quippe radix est, quod mens rationalis creaturis omnibus prælato, soli Deo naturæ ordine atque dignitate subiecta sit tanquam principio & fini suo: Vnde illi soli sicut amorem principij ac finis, ita & hujusmodi cultum seu servitutem debet. Quod sicut de amore supra diximus; ita de adoratione Augustinus: Quisquam admodum sciendum est animam humanam non esse quod Deus est: ita præsumendum, nihil inter omnia qua creavit, Deo esse proprium. Ideo que divine ac singulariter in Ecclesia Catholica traditur nullam creaturam totandam esse anima, sed ipsum tantummodo terum que sunt, omnium creatorem, ex quo omnia, per quem omnia, in quo omnia &c. Et infra: Deus igitur solus ei colendus est. Que doctrina eo verior solidiorque est quod verus & sincerus & Deo gratus cultus ipsius Dei non est alius, quam amor ejus, juxta illud Augustini de quo alibi plura diximus. Pietas, cultus Dei est nec colitur ille nisi amando. Quisquis enim Deum non amans colit, aliud respicit amando, non Deum quem colit. Ex quo fit ut sicut amor Dei dilutiorem quemdam affectum creaturis impendi non vetat, quem usum seu affectum utendi dicimus; ita & adoratio seu cultus Dei decoloratiorem quandam submissionem creaturis excellentibus exhiberi sinit, dummodo sicut usus in amoris terminum, ita & cultus ille, in omnium excellentiæ & adorationis fontem refundatur.

Et hæc tenus quidem principia immobilia sunt qua nec Scholastici quidem, quantum arbitror, negaverint, cum in lege æterna & immutabili omnia fundata sint, & à Philosophis quoque Gentilibus nonnihil agitata atque admitta. Ex quibus tantum hoc concludimus naturam rationalem non aliter institui posse quamdiu rationalis manet, quam

Lib. 1. de lib. arb. c. 22.
Vide latè lib. 2. de statu nat. lapsæ c. 12. 13. 14. & seq.

Lib. de quæst. anima c. 14.

Epist. 120. c. 12.

ut quemadmodum naturæ ordine Deo velut primo principio suo ex quo proficiscitur & ultimo fini suo ad quem ordinatur, subiecta est, ita eundem casto amore diligere teneatur, ut eum diligendo à quo habet, ut sit, bona sit, eoque tandem perficiendo etiam beata.

Ex quo suo consequenter sunt consecrata. Primum creaturam illam, hoc ipso quo relicto incommutabili principio ad se ipsam vel ad inferiora convertere voluerit amorem illum suum, sine dubitatione peccaturam. Nec enim aliud peccatum creaturæ rationalis est, ut ex ante dictis patuit, quam ad inferiora converti.

Alterum est non posse creaturam rationalem sine eodem illo amore creatoris iuxta doctrinam Augustini produci. Cujus ratio est quia hoc ipso quo illo principij sui amore caret, velut pondere, quo in locum suum connaturalem urgeatur, distortæ peruersæque voluntatis est. Necessè est enim ut aliquid voluntas diligit, hoc est, ut anima ad aliquid sese moveat appetendo vel fugiendo. Vnde Augustinus tanquam necessarium concludit, *animas aut carere vitâ, & animas non esse, neque quicquam velle seu nolle, appetere vel fugere: aut si viverent, ut & animas esse possent & aliquid tale agere nullo modo eas nisi vita vivere.* Et paulò post animam vocat spontaneam & viriditatis motum. Hinc & libro de substantia dilectionis dicitur: *Vita cordis amor est, & idcirco omnino impossibile est, ut sine amore sit cor quod vivere cupit.* Et præclarissime sanctus Fulgentius post præceptorem discipulus: *Voluntas porro creaturæ rationalis sine qualicumque amore non potest esse. Nec sic potest diligere, ut amorem suum non velit ad aliquid religare: quæ inter summum bonum à quo creata est; & infimum bonum cui prælata est medio quodam loco posita, profectò aut in infimo bono necesse est miserabiliter taceat, aut in summo bono veraciter feliciterque requiescat. Quodam enim amore rapitur, seu cum obedientia sublevaritur & creatori bono bene subicitur, sive cum superbia deprimitur, ut creatura bona malè dominetur. Vbi ad illam divisionem amoris respicit Fulgentius, quæ creatura vel Deum diligit vel seipsam. Seipsam quippe primam post Deum diligit & à se ad alia diligenda progreditur. Se verò diligere, hoc est, seipso, suoque bono gaudere, ut suprâ dixit Augustinus, *superbia est.* Si igitur mens rationalis sine creatoris amore producat, necesse erit ut vel seipsam, vel aliud à se diligit, & consequenter ut seipsam ante diligit. Nec enim aliud à se voluntas diligit, nisi prius diligit se, ut alibi ex Augustini mente declaravimus. Verumvis autem fecerit malæ voluntatis erit. Quod sicuti iuxta suprâ dicta Augustini principia, quæ de peccati natura & ratione tradidit manifestum est, ita iuxta eundem æquè certum est, hoc ipso peruersam & malam futuram rationalem creaturam, quo Deum voluntate non diligit. Voluntas enim non diligens Deum, sive actu*

A sive habitu, non nisi mala & peruersa esse potest, quia non diligit id quod cum æterna lex diligere iubet. Audi disertissimis verbis præcipientem dictis meis Augustinum: *Mirum si Lib. 2. de voluntas potest in medio quodam ita consistere, ut nec bona nec mala sit, aut enim iustitiam (hoc est, Deum, ut dicturi sumus infra) diligit, & bona est; & si magis diligimus, magis bona, si minus, minus bona est: aut si omnino non diligimus, non bona est. Quis verò dubitet dicere, voluntatem nullo modo iustitiam diligentem non modo esse malam, sed etiam pessimam voluntatem? Vnde & alibi de Angelis cum crearentur: quid erant sine bona voluntate nisi mali? Et oppositionem immediatam inter iustitiam & iniustitiam, hoc est, bonitatem malitiamque creaturæ rationalis ratione videlicet utentis tradidit: *Dic quas te, inquit, nomine faciebatur eum qui non est iustus, iniustum esse; & qui non est prudens, imprudens esse; & qui non est temperans, intemperans esse? An dubitari de his aliquid potest? Respondet ei Evodius; Fateor hominem quando iustus non est iniustum esse: hoc etiam de temperante & intemperante responderim. Iustus autem esse nemo potest, nisi iustitiam diligit: quam propterea si non diligit iniustum & malum consequenter esse necessarium est. Sed sive non habendo bonam illam voluntatem, hoc est, amorem creatoris, creatura cum creator mala esset, ut videtur aperte sentire Augustinus; sive certe non bona; non satis est ad amorem illum habendum obstrictam esse creaturam, ut quemadmodum ex æternæ legis præscripto debet principium & finem suum, unum & solum Deum super omnia amet & colat.**

Scio equidem confestim hinc Scholasticorum cogitationibus occurruram solemnem illam distinctionem suam de amore Dei naturali & supernaturali. Deberi siquidem creaturæ rationali naturalem amorem principij ac finis sui quo super omnia Deum diligit, eumque diligendo naturalia ejus præcepta custodiat, nullo vero modo deberi amorem illum qui naturæ vires superet, & creaturam ad statum supernaturalem elevatam esse supponit. Scio hæc, sed scio etiam in universis operibus Augustini vel cujusquæ antiqui Patris qui ante Scholasticorum adventum floruit, in ullius Concilij Canone vel doctrina, in ullius sacri libri pagina; nullum hujus distinctionis esse vestigium sed Philosophiæ humanæ viribus esse excogitatum. Est enim antiquis omnibus gratiæ defensoribus inauditum & aliquid hujusmodi quod ipso vocabulorum sono exhorrescerent, amorem scilicet creatoris posse naturæ viribus obtineri. Quapropter & nobis antiquæ fundatissimæque doctrinæ quam sanctus Doctor tradidit hunc secundo fatagendum est, ut ostendamus multis argumentis ab Augustino suppeditatis amorem illum creatoris, sine quo creatura rationalis institui nequit, non posse in creatura fieri sine vera & propriè dicta gratia Dei.

Lib. de div. animab. c. 1.

Cap. 3.

Lib. de substantia dilect. c. 6.

Lib. 1. ad Antoninum.